

Po'latova Malika

Toshkent davlat pedagogik universiteti

Tarix fakulteti tarix yo'nalishi

2-bosqich talabasi

XITOIY. TAN SULOLASI ISLOHOTLARI

Annotasiya: Xitoy o'ziga xos madaniyatga ega bo'lgan davlat. O'rta asrlarda Xitoyda suy, tan, u day, sun kabi sulolalar hukmronlik qilgan bo'lib bugun tan sulolasi davrida amalga oshirilgan islohotlar, madaniyat, ta'lim to'g'risida ushbu maqolada qisqacha ma'lumotlar berib o'tiladi.

KALIT SO'ZLAR: sulolaning hokimiyatga kelishi, madaniyat, diniy e'tiqot, siyosiy jarayonlar, o'zaro urushlar, islohotlar, sulolaning barham topishi.

Tan sulolasi (618–907) — Xitoyda hukmronlik qilgan eng nufuzli sulolalardan biri bo'lib, u klassik Xitoy madaniyatining oltin davri sifatida tanilgan. Ushbu sulola Xitoyning siyosiy, iqtisodiy, madaniy va harbiy jihatdan yuksalishiga katta hissa qo'shgan. Tan sulolasi davrida Xitoy dunyoning eng rivojlangan mamlakatlaridan biriga aylangan. Shuningdek loyan buyuk kanali qurilishiga 2million, buyuk Xitoy devori tamirlanishiga 1million odam safarbor qilinadi.

Tan Sulolasi va Uning Islohotlari

Kirish

Tan sulolasi (618–907) Xitoy tarixida siyosiy barqarorlik, iqtisodiy taraqqiyot, va madaniy rivojlanishning cho'qqilaridan biri bo'lib hisoblanadi. Bu davrda amalga oshirilgan islohotlar nafaqat Xitoy ichki hayotini, balki xalqaro munosabatlarni ham tubdan o'zgartirdi. Sulolaning barqarorligi va muvaffaqiyati ko'p jihatdan boshqaruv tizimiga kiritilgan o'zgarishlar, yer va soliq siyosatining takomillashtirilishi hamda ta'lim sohasidagi islohotlar bilan bog'liq edi. Ushbu maqolada Tan sulolasi davridagi asosiy islohotlar, ularning sabablari va natijalari batafsil ko'rib chiqiladi.

Tan Sulolasining Boshqaruv Tizimi va Islohotlarning Zaruriyati

Tan sulolasi siyosiy boshqaruvda markazlashgan tizimni afzal ko'rdi. Sulolaning dastlabki yillarida mamlakat ichki nizolardan chiqib, yagona davlatga aylangan edi. Ammo bu markazlashgan tizimni samarali saqlab qolish uchun keng ko'lamli islohotlar talab etildi. Shu sababli, sulola boshqaruvda adolat va barqarorlikni ta'minlashga qaratilgan bir qator siyosiy va iqtisodiy chora-tadbirlarni amalga oshirdi.

Boshqaruv tizimida asosiy e'tibor davlat xizmatining adolatli tanlov asosida tashkil etilishiga qaratildi. Bu borada davlat imtihonlari tizimi takomillashtirildi, bu esa davlat xizmatchilarini ilmfan va axloqiy me'yorlarga muvofiq tanlash imkonini berdi.

Yer Islohoti: “Teng Yer Siyosati”

Yer masalasi Xitoyda ko'p asrlar davomida asosiy muammolardan biri bo'lib kelgan. Tan sulolasi “Teng yer siyosati” deb nom olgan islohotni amalga oshirdi. Ushbu siyosatga ko'ra, erkin dehqonlarga foydalanish uchun yer ajratildi, va ular davlatga soliq to'lab turishlari lozim

edi. Bu usul dehqonlarni qashshoqlikdan himoya qilib, iqtisodiy barqarorlikni ta'minlashga yordam berdi.

Shuningdek, ushbu siyosat boy yer egalari tomonidan yerning haddan tashqari to'planishini cheklashga va soliqqa tortish tizimini yanada adolatli qilishga xizmat qildi. Bu tizim uzoq muddatda iqtisodiy barqarorlikni ta'minlashda katta ahamiyatga ega bo'ldi.

Moliyaviy va Soliq Islohotlari

Tan sulolasi davrida davlatni moliyaviy jihatdan mustahkamlash uchun soliq tizimi isloh qilindi. Asosiy o'zgarishlardan biri bu soliq yig'imining uch asosiy turga bo'linishi edi: yer solig'i, ishchi kuchi solig'i va don yig'imi. Bu tizimni "Tingmo tizimi" deb atashardi. Mazkur tizim dehqonlarni og'ir soliq yukidan qutqarish va davlatga barqaror daromad keltirish maqsadida joriy etildi. Soliqning qishloq xo'jaligi mavsumlariga moslashtirilishi xalq orasida norozilikni kamaytirib, iqtisodiy faoliyatni oshirishga yordam berdi.

Harbiy Islohotlar: "Fubing Tizimi"

Tan sulolasi o'z armiyasini kuchaytirish va uni iqtisodiy jihatdan samarali boshqarish uchun "Fubing tizimi"ni joriy etdi. Ushbu tizimga ko'ra, oddiy dehqonlar vaqtincha harbiy xizmatga chaqirilib, urush davrida qo'shinda xizmat qilardi. Tinchlik paytida esa ular o'z yerlarida dehqonchilik bilan shug'ullanishda davom etishardi.

Bu tizim davlatga katta moliyaviy xarajatlarni kamaytirishga yordam berdi va ayni paytda katta miqdordagi armiyani ta'minlash imkonini berdi. Ammo Tan sulolasining keyingi yillarida bu tizim samarasiz bo'lib qoldi va uni yangilash zarurati yuzaga keldi.

Ta'lim va Madaniy Islohotlar

Tan sulolasi ta'lim sohasiga katta e'tibor qaratgan. Davlat boshqaruviga malakali mutaxassislarni jalb qilish uchun davlat imtihonlari tizimi keng joriy etildi. Bu tizimda Konfutsiychilik ta'limoti asosida bilim va axloqiy fazilatlar sinovdan o'tkazildi.

Tan davrida Xitoy madaniyati gullab-yashnadi. Xususan, adabiyot, san'at, va fan sohalarida katta yutuqlarga erishildi. Bu davrda bosmaxonaning rivojlanishi matbaa texnologiyasi va kitob chop etish imkoniyatlarini oshirdi, bu esa ilm-fan va madaniyatning keng ommaga tarqalishiga sabab bo'ldi.

Islohotlarning Natijalari va Sulola Inqirozi

Tan sulolasining islohotlari qisqa muddatda katta muvaffaqiyatlarga erishdi. Ular davlatni kuchli, iqtisodiyotni barqaror va jamiyatni adolatli qilishga xizmat qildi. Ammo vaqt o'tishi bilan ichki korrupsiya, soliq tizimidagi muammolar, va hududiy qo'zg'olonlar islohotlarning samarasini yo'qqa chiqardi.

Sulolaning qulashiga sabab bo'lgan omillardan biri bu yer islohotlarining muvaffaqiyatsizligi edi. "Teng yer siyosati" amalda samarasiz bo'lib, yer boylar qo'lida to'planib qoldi. Shuningdek, markaziy hokimiyat zaiflashdi va natijada sulola inqirozga yuz tutdi.

Xulosa

Tan sulolasi Xitoy tarixida chuqur iz qoldirgan sulola bo'lib, amalga oshirilgan islohotlar Xitoyning siyosiy, iqtisodiy va madaniy rivojlanishiga katta ta'sir ko'rsatdi. Garchi bu islohotlar sulolaning uzoq muddatli barqarorligini ta'minlay olmagan bo'lsa-da, ular Xitoyning keyingi davrlaridagi boshqaruv tizimiga asos bo'ldi. Sulola davrida amalga oshirilgan islohotlar Xitoy tarixida islohotchilikning muvaffaqiyat va xatolarini o'rganish uchun qimmatli tajriba hisoblanadi.

Foydalanilgan adabiyotlar:

1. T. O'. Salimov “ 7-sinf jahon tarixi” 2017
2. T. O'. Salimov “ Jahon tarixi o'rta asrlar”
3. M. Lapasov “ jahon tarixi”
4. Vikipediya